

## **Základní rysy lidských práv**

- Objektivní povaha
- Univerzalita
- Nereprocita
- Trvalost
- Ochrana lidských práv – ochrana lidské důstojnosti

### **Právo na život**

- centrální postavení v katalogu lidských práv a svobod
- základní garance pro tento katalog
- právo nárokové (nenároková např. na práci, na soc. ochranu)
- nezbytný předpoklad pro výkon všech ostatních práv
- chráněno zákonem (nikoliv uskutečňováno)
- nejasnost v rámci definování pojmu „život“
- univerzální právo - osobní aspekt
- úzká vazba na trest smrti
- vazba k čl. 15 Úmluvy – válka, stav nouze

## Právo na život

(čl. 2 Ev. úmluvy o lidských právech a základních svobodách, 1950)  
Odst. 1 „Právo každého na život je chráněno zákonem“

Význam:

- pro výkon práva na život – povinnost státu:

1. zajistit ochranu života
  - přijmout opatření nezbytná k ochraně života osob podléhajících jeho jurisdikci a
  - zajistit, aby tato opatření účinně fungovala v praxi
2. zdržet se „úmyslného“ usmrcení

- z procesního hlediska – povinnost státu :

vytvořit účinný soudní systém:

- občanskoprávní
- trestněprávní

(represe formou disciplinární sankce)

### Výjimky - čl. 2 odst. 2 písm. a) – c) Úmluvy

*„Zbavení života se nebude považovat za způsobené v rozporu tímto článkem, jestliže bude vyplývat z **použití síly, které není víc než nezbytné**, při*

- a) *obraně každé osoby proti nezákonnému násilí;*
- b) *provádění zákonného zatčení nebo zabránění útěku osoby zákonně zadržené;*
- c) *zákonně uskutečněné akci za účelem potlačení nepokojů nebo vzpoury.“*

písm. a)      např. nutná obrana, či krajní nouze x  
ochrana majetku

Písm. b)      úmyslné zbavení života - otázka vzájemnosti s primární povinností  
ochrany podle odst. 1 větou 1. Úmluvy

Jedná se o krajní prostředek a k použití síly ze strany státu musí dojít jen v mezích zákona.

## Právo na život

### Čl. 2 odst. 2 – důkazní břemeno při zbavení života ve vazbě

Je na státních orgánech, aby podaly uspokojivé a přesvědčivé vysvětlení, a to zvláště v případech, kdy se dotyčná osoba před smrtí nacházela v bezvadném zdravotním stavu.

### Wyšetřování zabití v důsledku použití síly

Kvalifikační znaky vyšetřování:

- 1) vedení **účinného oficiálního** vyšetřování
  - ex offo
  - nezávislé, nestranné osoby
  - účinné - způsobilé vést k určení:
    - zda použitá síla byla adekvátní
    - (identifikaci) a potrestání odpovědných osob
  
- 2) **cílem** tohoto vyšetřování
  - zajistit účinné provádění vnitrostátních zákonů, které chrání právo na život
  
- 3) prvek **veřejného dohledu** - míra

### Čl. 13 Úmluvy

*„Každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností.“*

Cíl:

Zaručení dostupnosti – na národní úrovni – prostředku přiměřené nápravy, kterým lze vymáhat podstatu práv a svobod přiznaných Úmluvou, ať jsou ve vnitrostátním právním řádu zajištěny jakýmkoliv způsobem.

### Účinné právní prostředky nápravy

1. vyplacení náhrady/odškodnění
2. důkladné a účinné vyšetření - identifikace a potrestání osob odpovědných za zbavení života
3. účinný přístup stěžujícího si jedince k vyšetřování

## **Všeobecná deklaráce lidských práv x Evropská úmluva o lidských právech a svobodách**

rezoluce OSN – doporučující dok. x mezinárodní smlouva – závazná

uzavřený systém x otevřeným systémem práv viz. doplňkové protokoly

katalog všech práv x katalog základních práv

katalog hmotných práv x katalog hmotných práv a kontrol. mechanismus

### **Doplňkové protokoly k EULP**

- 1952 – 1. Protokol – rozšíření katalogu o právo na pokojné užívání majetku, právo na svobodné volby a právo na vzdělání
- 1983 – 6. Protokol - zákaz trestu smrti s výjimkou případů, kdy je uložen v souladu se zákonem za činy spáchané v době války nebo bezprostřední hrozby válkou
- 1984 – 7. Protokol - garance práv cizinců – zákaz kolektivního vyhoštění, dvě instance v trestním řízení a rozšíření zásady *ne bis idem* v mez. měřítku
- 2000 – 12. Protokol - čl. 14 nemá pouze akcesorickou povahu a zákaz diskriminace se stává právem
- 2002 – 13. Protokol - generelní zákaz trestu smrti